

DOI 10.31558/2519-2949.2024.2.3

УДК 323:[3526354]-048.93

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-8626-3643>

Джеріпа А. О., Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

ВЛАДНІ ПРОТИРІЧЧЯ: КОНФЛІКТ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Український конфлікт між центральною та місцевою владою відбувається навколо розподілу ресурсів та повноважень в умовах розбудови формальних інститутів та модернізаційних процесів, що наразі не були завершені. Особливо ця проблема актуалізувалася після повномасштабного вторгнення Російської федерації, котре спричинило відповідне до вимог ситуації переформатування влади всередині держави, а також її перерозподіл та виникнення нових умов та форм взаємодії між акторами центральної та місцевої влади. Розгляд цієї проблеми представлений на прикладі кейсів «військового» податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) та трагедії з загибеллю людей біля зачиненого укриття у Деснянському районі Києва у червні 2023 року. Звернення саме до цих кейсів необхідне через те, що за перебігом та наслідками цих ситуацій можна характеризувати варіативність поведінки та особливості діяльності інститутів центральної та місцевої влади і їх представників, їхньої взаємодії та функціонування у сучасних умовах. Відповідний аналіз цих ситуацій необхідний для виокремлення тенденцій у розвитку діяльності центральної та місцевої влади та їх взаємодії у сучасній Україні, котрий потрібен для подальшого дослідження цієї проблематики. Окрім цього дослідження цих кейсів необхідне для прогностичної діяльності стосовно конфлікту центральної та місцевої влади в Україні. Унаслідок дослідження виокремлено тенденцію центральної влади під час викликів до централізації та децентралізації зі збереженням контролю, при цьому відповідальність покладається або на місцевий рівень, або на нижні щаблі державної ієрархії. Також, попри інституційні проблеми, система здатна до стабілізації та збереження статусу-кво. Напрацювання цієї роботи можуть застосовуватися для дослідження інших кейсів, котрі тривають наразі. Зокрема, стосовно конфлікту навколо Київського метро та тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради щодо дослідження ефективності функціонування місцевої влади Києва.

Ключові слова: конфлікт, місцева влада, центральна влада, децентралізація, концентрація, децентрація, Київська міська державна адміністрація, Київська міська військова адміністрація, військова адміністрація, «військовий» ПДФО, бюджет, витрати, укриття, безпека, ресурси.

Постановка проблеми. Проблема конфлікту центральної та місцевої влади широко репрезентована у політологічній науці та сумісних гуманітарних дисциплінах. Найперше про таку конфліктність можна говорити, виходячи з основоположних теорій місцевого самоврядування, зокрема, теорії «вільної громади», що бачило територіальну громаду як корпорацію, незалежну від держави [1, с. 17-18]. Ця лінія прослідковується у господарській теорії, що визнає недержавне походження місцевого самоврядування й виділяє окрему компетенцію локальних інститутів щодо неполітичних громадських та господарських питань. Підходи, котрі з одного боку обстоювали відокремлення місцевого самоврядування від держави, а з іншого – його включення до ієрархії, набули вираження та протиставлення у «громадівській» та «державницькій» [2, с. 2] теоріях. У такій оптиці перша засновується на протиставленні територіальної громади державі й відповідно інтересів громади політичним інтересам, а також наголошує на необхідності повної автономії місцевого самоврядування та розмежування компетенцій між центром та локальним рівнем. Натомість державницька теорія виходить з того, що компетенції місцевої влади визначаються винятково державною владою, а функціонування органів місцевого самоврядування й центральної влади ототожнюються. Симбіозом обох підходів є теорія «муніципального дуалізму», в якій місцевий рівень зберігає незалежність від виконавчої влади у сфері компетенцій локального значення, проте виступає як інститути державного управління щодо реалізації повноважень, делегованих згори. [3, с. 9-10; 4, с. 8].

Загалом, питання, пов'язані з розмежуванням компетенцій та ресурсів, а отже ступенем контролю центру над місцевим рівнем, з'являються з початком розгляду проблематики місцевого самоврядування й формуванням основних теорій у цій сфері.

Окремо слід зважити на сучасні тенденції, пов'язані з глобалізацією та явищами постмодерну. Насамперед йдеться про «поворот» другої половини ХХ ст., пов'язаний зі зміною фокуса з національних держав як основного територіально-політичного актора на рівень локальної організації [5, с. 64-65]. Відповідно, національна держава як модерний проєкт зазнає ерозії та проходить переформатування відповідно до нових вимог. У такому контексті важливою стає децентралізація як спосіб оптимізації та демократизації, делегування та переформатування влади та ресурсного розподілу між центром і локальним рівнем. Відповідно, відбувається процес відмови від центр-периферійної ієрархії, характерної для національних держав модерного типу, а територіально-політичні системи дрейфують в напрямку розбудови мережевих соціально-політичних систем [5, с. 64-65].

Окремий вплив у цьому відношенні має процес глобалізації та розмивання кордонів в економічному та політичному вимірах – відповідно й поняття державного суверенітету зазнає ерозії та видозмінюється з урахуванням того, що локальні територіально-політичні суб'єкти набувають більших ресурсів та влади. До цього також додаються процеси інтеграції держав у наднаціональні структури з відповідним делегуванням частини власного суверенітету до наднаціональних органів. У таких умовах розпорошення суверенітету може відбуватися як у межах взаємодії держави з міжнародними організаціями, так і на рівні держави та її внутрішніх суб'єктів. Ці процеси продукують конфліктність центральної влади з місцевою, враховуючи зміну статусу та збільшення можливостей останньої у сучасних процесах соціально-політичних процесах [5; 6, с. 640-641].

Мета статті – розгляд конфлікту центральної та місцевої влади в сучасній Україні на прикладі кейсів "військового" ПДФО та трагедії з укриттям у Києві, виокремленні тенденцій у розвитку їхньої діяльності та взаємодії задля наступних досліджень та прогнозів стосовно подальшої зміни ситуації.

Виклад основного матеріалу. Ситуацію в Україні можна описати як конфлікт між не сформованою до кінця інституційно окремо та системно загалом центральної влади та все ще не остаточно формалізованих інститутів місцевого самоврядування. Цей конфлікт відбувається навколо розподілу повноважень та ресурсів між центром та локальним рівнем. З цього також слідують проблеми навколо контролю центру за місцевим самоврядуванням та розподілу відповідальності між ними. На цю ситуацію також мають вплив наслідки російської агресії проти України, реформа децентралізації, процес євроінтеграції та взаємодія з партнерами щодо фінансових ресурсів та відповідних реформ [7; 8, с. 34; 9 с. 12; 10, с. 456].

Продовж 2023 року між центральною та місцевою владою в Україні відбулося два конфлікти, котрі репрезентують загальний стан інституційного розвитку, проблемні аспекти їх функціонування та дають змогу виокремити варіативність моделі поведінки політичних акторів в умовах конфлікту.

Питання щодо нібито нераціонального використання місцевою владою надходжень від ПДФО під час війни призвело до показового та резонансного конфлікту центральної та місцевої влади в Україні. Загалом, грошові надходження до місцевих бюджетів зросли, порівнюючи з періодом до повномасштабного вторгнення РФ: з 509 млрд грн у 2021 році до 555 млрд грн у 2022 році та 601 млрд грн у 2023 році. При загальному державному бюджеті у 2023 році у 2,6 трлн грн місцеві бюджети склали близько чверті від загальної кількості [11; 12; 13; 14].

Таке зростання пояснюється тим, що основним джерелом надходжень до бюджетів склали ПДФО – 18 % від офіційних доходів громадян. У зв'язку з мобілізацією через велику війну фіксується й відповідне зростання кількості військових та місць їх базування – і надходження до місцевих бюджетів відповідно зросли, оскільки 60% з ПДФО надходили у бюджет громади, в якій і зареєстрована та чи інша військова частина. При цьому, сума ПДФО компенсується військовим назад коштом державного бюджету. Серед іншого важливе місце у наповненні місцевих бюджетів посідають державні трансферти, що становили 184 млрд грн у 2023 році та склали третину від місцевих бюджетів [14] [15].

Водночас описані процеси є нерівномірними у різних областях, на це впливає те, на скільки громада постраждала унаслідок повномасштабної агресії Росії, як у ній проходить процес відбудови, а також те, що сталося з приватними власниками ПДФО [14].

На незадоволення з боку суспільства та центральної влади у цьому відношенні вплинуло те, що у місцевих бюджетах закладалися капітальні витрати на дороги, будівництво та благоустрій. Слід зацентувати, що на 2022 рік частка таких видатків склала 10,2%, а у 2023 році зросла до 23,7% – найвищого показника за весь час функціонування місцевих бюджетів [14; 15]. Зокрема, такі витрати пов'язані з тим, що місцева влада почала виділяти кошти на роботи з благоустрою та проводити відповідні тендери, а згодом й розпочалося виконання таких робіт – усе це викликало незадоволення у частини суспільства та центральної влади. Слід зауважити, що частина таких робіт починалися ще до повномасштабного вторгнення РФ, а частина вже розпочалася в умовах великої війни [16; 17].

Через подібні витрати у низці українських населених пунктів (Київ, Одеса, Запоріжжя, Дніпро та інші) у 2023 році почалась протестна активність громадян, які виступали за перерозподіл витрат місцевих бюджетів з подібних робіт на користь допомоги Збройним Силам України [20]. Подібні мітинги можна схарактеризувати як продовження вже наявних інститутів українського громадянського суспільства (наприклад, волонтерського руху), так і стихійним ситуативним проявом громадянської позиції. Слід зазначити, що у деяких містах протести не припинилися після переспрямування «військового» ПДФО з місцевих бюджетів до центрального (зокрема, в Києві) [18; 19; 20; 21].

Важливо, що у деяких містах з бюджетів і так виділялися субвенції на потреби українських захисників, у тому числі таку практику ведуть Київ та Одеса [22; 23].

Такий протестний прояв може свідчити про запит суспільства на раціональний з його точки зору розподіл коштів в умовах повномасштабної російської агресії, а також може говорити про загальну недовіру до інститутів місцевого самоврядування, яка є характерною для України [8].

Своєю чергою центральна влада вступила у такий конфлікт між містянами та місцевими інститутами й підтримала перших – у директивній формі вирішила розв'язати проблему із тим, як громади використовують «військовий» ПДФО, забрав його з місцевих бюджетів. Відповідний меседж голови президентської фракції Слуга народу у Верховній Раді Давид Арахамія: повідомив що парламент готовий законодавчо обмежити витрати органів місцевої влади, котрі є неперіоритетними в умовах війни. При цьому ж політик акцентував, що парламентарів буцімто гальмує негативна реакція з боку місцевої влади, яка свідчить про «напад на децентралізацію» та висловлюватиме подібні меседжі [24].

Де-факто, з цієї заяви можна зробити висновок про привласнення центральною владою невдоволення громадян щодо нераціональних витрат органів місцевого самоврядування. Центральна влада зазначила те, що готова виконати бажання частини суспільства в обхід місцевих інститутів. Також важливим є і тон висловлювання Арахамії – він прямо назвав свій посил «останнім попередженням» перед відповідними змінами до законодавства. Це можна трактувати як демонстрацію сили з боку центральної влади до місцевої та як відкритість до конфронтації у цій царині [24].

Двома генеральними відповідями на це повідомлення з боку місцевої влади можна назвати реакції міських голів: Львова – Андрія Садового та Харкова – Ігоря Терехова. А.Садовий фактично заперечив меседж Арахамії та закликав зберігати «тверезий розум» у контексті оптимізації витрат місцевих бюджетів та бажанні «віддати все на фронт». Політик зазначив, що містам також необхідно продовжувати жити в умовах війни, а у місцевий бюджет Львова уже закладено 600 млрд грн на допомогу війську, водночас деякі з витрат на благоустрій є необхідними [25]. І. Терехов відповідно доручив провести аудит закупівель міста, після якого всі необов'язкові тендери мали бути скасовані, а кошти перенаправлені на відбудову житла, інфраструктуру та потреби Сил оборони [26].

У контексті цієї комунікації можна виділити два типи поведінки місцевої влади щодо її взаємодії з центральною в умовах воєнного стану: у першому місцеве самоврядування відстоює автономність щодо фінансових питань, у другому – намагається віднайти компроміс, вдатися до певних поступок центральній владі за умови збереження загального статусу-кво.

Разом із цим місцева влада почала проводити тендери на закупівлі обладнання для армії, передусім, безпілотників як противагу тим закупівлям, що з точки зору частини суспільства та центральної влади є нераціональними в умовах війни [27]. Загалом, такі тендери на військові цілі почали з'являтися як у невеликих громадах, так і в обласних центрах – і це продовжило зберігатися і після того, як парламент вилучив «військовий» ПДФО у громад. Таку поведінку з боку місцевої

влади можна назвати адаптивною як до запиту частини суспільства, так і до центральної влади в умовах посилення останньої під час воєнного стану [28; 29; 30; 31; 32].

Загалом, у контексті конфлікту щодо «військового» ПДФО центральну владу можна схарактеризувати як переможця і в іміджевому, і в ресурсному вимірах. У листопаді 2023 Верховна Рада ухвалила законопроект №10037, згідно з яким з місцевих бюджетів були вилучено ПДФО, яке сплачується з доходів військових, поліції та особами рядового й начальницького складу. Ініціював відповідний документ Кабінет міністрів, президент Володимир Зеленський підписав закон за дев'ять днів після ухвалення парламентом. Загалом, центральна влада продемонструвала одноставність у цьому питанні, на відміну від місцевої [33].

Тепер же вилучений у громад «військовий» ПДФО почав розподілятися на потреби військово-оборонного комплексу з 1 січня 2024 року і до кінця воєнного стану у таких пропорціях:

- 45% коштів на виробництво та закупівля спецтехніки та обладнання (безпілотні літальні апарати та морські дрони) до Адміністрації Держспецзв'язку (близько 43 млрд грн);
- 45% надходжень на виробництво зброї та боєприпасів через Міністерство стратегічної промисловості (близько 43 млрд грн);
- 10% надходить військовим частинам пропорційно до сплаченого ПДФО, проте відбуватиметься це через державний бюджет, а не місцеві (10 млрд грн) [33].

Разом із цим Закон поділив надходження від «військового» ПДФО періоду з 1 жовтня по 31 грудня 2023 року навпіл: по 13 млрд грн на дрони та закупівлю артилерійських систем [33].

З метою компенсувати потенційні втрати доходів громад, Міністерство фінансів передбачило відповідні дотації на місцевий рівень: базова становить 21,1 млрд грн, додаткова – 33,4 млрд грн, а також залишити у розпорядженні (за реверсною дотацією) 14,1 млрд грн та перерахувати на місця 12,3 млрд грн (4% ПДФО) задля сталого проходження опалювального сезону. Загалом компенсація Мінфіну є меншою за вилучені у громад кошти з «військового» ПДФО – на 15,4 млрд грн [34].

Рішення центральної влади щодо вилучення «військового» ПДФО з місцевих питань виконало три наступних завдання. По-перше, центральна влада втрутилася у конфлікт частини місцевого громадянського суспільства з місцевим самоврядуванням, вставши на сторону перших. Фактично, відбулося втручання у взаємодію, яка мала б вирішитися на локальному рівні за умови повної сформованості інститутів як місцевої влади, так і громадянського суспільства. Цей аспект також впливає на посилення ролі центральної влади у тому числі в розв'язанні питань локального рівня.

По-друге, з вилученням «військового» ПДФО центральна влада отримала додатковий фінансовий ресурс, процес перерозподілу якого може конвертуватися у політичний ресурс впливу на громади у межах того, як центр виділятиме кошти локальному рівню. Відповідно це впливає на рівень концентрації влади, пропорція якої змінюється на користь центральних органів в умовах воєнного стану. На це також має вплив і загальний стан падіння економіки України в умовах повномасштабної агресії РФ, і потенційне зростання громад з дефіцитними бюджетами, які у більшому ступені стають залежними від видатків з центру. Також слід зауважити, що капітальні видатки становлять меншість у структурах місцевих бюджетів, а більша частина спрямовується на оплату праці, поточні трансферти підприємствам та інститутам держуправління, субсидії тощо. Це також впливає на збільшення впливу центру на місцевий рівень у фінансовому аспекті, який може конвертуватися у політичний [35; 36; 37].

Разом із тим свого роду запобіжником від згорання реформи децентралізації та надмірного посилення впливу на місцевий рівень можуть виступати вимоги від міжнародних партнерів України у контексті фінансової допомоги державі: щодо впровадження реформ, зокрема, децентралізації.

Третім завданням, яке виконало вилучення «військового» ПДФО, стала репрезентація центральної влади у ролі «раціонального агента» на противагу «нераціональній» місцевій владі, яка, з точки зору частини громадськості та центральної влади, під час воєнного стану проводить «неприйнятні» та «нераціональні» витрати на благоустрій.

Проте така «раціональність» центральної влади не є комплексною характеристикою, яку вона набула у надзвичайних умовах війни, а радше являє собою частину політичної технології та іміджу. Зокрема, нераціональні витрати присутні й у видатках центральної влади, зокрема, на державні медіа, іноземне мовлення, телемарафон «Єдині новини» тощо, що також могли б бути спрямовані на Сили оборони [38; 39; 40; 41].

Другим показовим конфліктом між центральною та місцевою владою став кейс з закритим укриттям та трагедією у Деснянському районі Києва 1 червня 2023 року. Унаслідок цього актуалізувалося питання безпекової ситуації та відповідальності за неї під час воєнного стану.

У ніч проти 1 червня через російську ракетну атаку загинуло троє людей, які перебували біля зачиненого укриття у Деснянському районі столиці. Укриття належало районному медичному закладу. У відповідь на ситуацію міський голова та очільник столичної державної адміністрації Віталій Кличко заявив, що за роботу укриттів відповідальні глави районних державних адміністрацій Києва [42].

Слід зазначити, що ще до повномасштабного вторгнення РФ у січні 2022 року уряд впровадив постанову №43, згідно з якою змінився порядок призначення очільників районних державних адміністрацій Києва: раніше їх кандидатури пропонував голова КМДА, а за новими правилами це став робити прем'єр-міністр [43]. Враховуючи те, що очільником КМДА президент призначає обраного на прямих виборах міського голову Києва, то щодо цього нововведення можна також говорити про процес централізації. Фактично, очільник КМДА втратив вплив на голів районів, оскільки вся процедура їх подання та призначення стала пов'язана виключно з інститутами центральної влади – урядом та президентом. Це є складовою конфлікту між центральною та місцевою владою Києва стосовно розмежування повноважень та передання КМДА повністю до відання центральної влади, без призначення на посаду глави КМДА міського голову Києва [43; 44].

Також, у Києві з початку російського повномасштабного вторгнення діє і Київська міська військова адміністрація паралельно з КМДА. До завдань військової адміністрації входять, зокрема, і питання цивільного захисту. До березня 2022 року КМВА очолював Кличко. Команда міського голову Києва стверджує, що фактично повноваження КМДА передані до КМВА [45; 47; 47].

Загальний конфлікт між центральною владою та міським головою Києва можна трактувати як наслідок загальної ситуації інституційного розвитку в Україні, неформалізованості та нерозмежованості повноважень, дублювання функцій місцевої та центральної влади.

Після трагедії з укриттям у Києві Кличко звернувся до Офісу президента та уряду з проханням відсторонити голову Деснянської районної адміністрації Дмитра Ратнікова, у районі якого від російської атаки і загинули люди через закриті укриття. Політик зазначив, що необхідно відсторонити очільника медзакладу, у якому це укриття було зачинене, оскільки призначала посадовця саме районна адміністрація. Також мер Києва доручив головам районів перевірити стан укриттів [48].

У день трагедії президент Зеленський анонсував, що за трагедію нестимуть відповідальність конкретні особи, заявив про внутрішніх ворогів та зробив завуальований політичний натяк на міського голову, сказавши, що «може бути нокаут» за результатами перевірок [49].

Натомість наступного дня Кличко заявив, що трагедія з закритим укриттям є спільною відповідальністю влади, а коштами на укриття (виділеними з міського бюджету) розпоряджались саме райадміністрації, тобто відповідальність за укриття мають нести глави районів, котрих призначає президент. Фактично, міський голова як взяв відповідальність і на себе, так і апелював до відповідальності центральної влади [50].

Публічну владну полеміку продовжив і очільник Деснянської РДА: заявив, що, зі слів мера, глави районів відповідають у місті «за все», тоді постає питання, за що саме відповідає міський голова. Його заяву підтримали й голови інших РДА. Загалом, така відповідь є наслідком відсутності чіткого розмежування компетенції між державною та місцевою владою. Своєю чергою це продиктовано існуванням як міської влади так і державних адміністрацій, конфліктністю міського голову з центральною владою та процедурою призначення голів РДА без залучення до цього голови КМДА [51] [52].

У практичній площині це виливається у те, що у випадку надзвичайної ситуації відповідальність та розв'язання проблеми не береться конкретним інститутом на себе, а стає приводом поглиблення конфлікту та інструментом у перерозподілі владних повноважень та ресурсів.

Реакцією на ситуацію з боку центральної влади стала не деконцентрація повноважень щодо перевірки укриттів місцевому рівневі, а централізація: президент доручає перевірку захисних споруд у Києві голові Міністерства стратегічної промисловості Олександрю Камишину, а по всій країні очільнику Міністерства внутрішніх справ Ігорю Клименку [45] [53].

Доручення О. Камишину щодо перевірки укриттів Києва може свідчити про інституційну неспроможність столичної військової адміністрації, оскільки у кризовий момент центральна влада зробила ставку на непрофільного міністра з уряду, а не на представників держави на місцях.

Сам міністр заявив, що рішення та завдання президента «не обговорюють, а виконують», що теж вказує на неврегульованість сфер компетенцій усередині самої центральної влади. Публічний вимір конфлікту між центральною та місцевою владою продовжився у відео, на яких Камишін намагався полемізувати з міським головою щодо того, чи мають бути відчинені укриття [45] [53].

Перевірки менш ніж за місяць засвідчили незадовільну роботу стосовно готовності укриттів у Києві, Запоріжжі, Херсоні, Чернігові, Харкові, Миколаєві, Одесі, Сумах, Дніпрі, Конотопі, Білій Церкві; у двох областях загалом – Сумській та Запорізькій, та у конкретних районах: Житомирському, Білоцерківському та Конотопському [54].

Розв'язання питання Рада національної безпеки та оборони доручила Кабміну, КМВА та органам місцевого самоврядування, аби притягнути до дисциплінарної відповідальності відповідальних за функціонування укриттів. Відповідно, уряд отримав доручення надати парламенту пропозиції щодо посилення кримінальної відповідальності для чиновників за неналежний нагляд та експлуатацію сховищ. Окремо обласним військовим адміністраціям та органи місцевого самоврядування делегували вжити заходів щодо збільшення кількості укриттів, аби встановити стовідсотковий доступ до них для місцевого населення. Таку ситуацію можна вважати проявом деконцентрації за умови збереження контролю з боку центральної влади [54].

Унаслідок перевірок президент звільнив 4-ох очільників РДА Києва (у тому числі і голову Деснянської), а також начальників районних адміністрацій в областях, в яких результати перевірки виявилися незадовільними [55].

У межах провадження щодо трагедії в Деснянському районі запобіжний захід у вигляді домашнього арешту на пів року обрали охоронцю медичного закладу, в якому було зачинене укриття. Також підозрюваними у службовій недбалості є тодішні директор медзакладу, його заступник, директор Департаменту муніципальної безпеки КМДА та перша заступниця голови Деснянської райадміністрації. Інші посадовці підозри не отримували. Загалом, це може свідчити про небажання центральної влади порушувати статус-кво у взаємодії з КМДА на даному етапі, тому наслідки конфлікту не зачепили безпосереднє керівництво інституції [56; 57].

Висновки. Обидва кейси є підтвердженням того, що центральна влада у відповідь на виклики схильна обирати той сценарій, за яким вона виступатиме в ролі кризового менеджера, актора, що перерозподілить ресурси, органу контролю тощо. При цьому відповідальність за проблему або покладається на місцеву владу, або на нижчі щаблі ієрархії державної системи управління. У зв'язку з цим можна зафіксувати тенденцію, за якої центральна влада у відповідь на виклики обирає або централізацію, або деконцентрацію за умови збереження контролю.

Кейс з «військовим» ПДФО демонструє спроможність державної влади до централізації у відповідь на запит частини суспільства. Також реалізується й іміджева опозиція між центральною «раціональною» владою та місцевою «нераціональною». Натомість представники місцевої влади можуть проявляти варіативність: вступати в полеміку, або йти на компроміс з центральною. Окремо слід зацентруватися, що на можливості центральної влади у сфері фінансової концентрації впливатиме позиція міжнародних партнерів-донорів України у тому, аби настоювати на продовженні реформи децентралізації на основі європейських стандартів.

Кейс трагедії з укриттям у Києві є ілюстрацією того, що у виборі кризового менеджера центральна влада радше схилитиметься до непрофільного, але включеного у вищі щаблі ієрархії посадовця, аніж делегує цю відповідальність своєму представнику на місці.

Загалом попри всі інституційні проблеми система здатна стабілізувати та збереження статусу-кво, збереження балансу та пролонгації своєї діяльності: попри вилучення «військового» ПДФО не вводяться додаткові міські військові адміністрації, а вилучені кошти частково компенсуються з центрального бюджету (з урахуванням ризиків, пов'язаних з контролем за розподілом з центру). У кейсі з укриттям Кличко залишився на посаді очільника КМДА, що також є наслідком зважання центральної влади на аспект легітимності місцевої влади, ситуації з міжнародними партнерами та намаганням до збереження або відновлення рівноваги. Натомість серед представників центральної та місцевої влади відповідальність у вигляді звільнень та підозр понесли представники держави на місцях, посадовці ними призначені та один профільний чиновник безпосередньо з КМДА.

Подальший розвиток ситуації з «військовим» ПДФО та концентрацією фінансових ресурсів центральною владою може бути прослідкований у даних за наступні роки (звітності громад, збільшення неспроможних громад, видатки тощо). Розвиток конфлікту центральної влади та

Київської може бути надалі прослідкований у розв'язанні ситуації зі столичним метро та діяльністю тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради щодо розслідування діяльності міської влади Києва.

Бібліографічний список:

1. Міське самоврядування в Україні: історія, сучасність, перспективи. К. : Атіка, 2002. 206 с.
2. Хріпливець Д. Є. Теоретичні засади моделей місцевого самоврядування Державне управління: удосконалення та розвиток. Електронне наукове фахове видання. 2010. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Duur_2010_9_14.pdf (дата звернення: 23.04.2024).
3. Організаційно-економічні та правові механізми забезпечення сталого розвитку територіальної громади: монографія; кол. авт. за заг. ред. П. І. Шевчука, І. Р. Залуцького. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2009.
4. Територіальний розвиток та регіональна політика в Україні: актуальні проблеми, ризики та перспективи адміністративно-фінансової децентралізації. НАН України. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України»; наук. редактор В.С. Кравців. Львів, 2017. 120 с.
5. Привласнення простору: організація взаємодії в складних політичних системах : монографія. Ю. В. Узун. Одеса : Фенікс, 2021. 378 с.
6. Політологія: навчальний енциклопедичний словник довідник для студентів ВНЗ I-IV рівнів акредитації; за наук. ред. д-ра політ. н. Хоми Н. М.. Львів : «Новий Світ 2000», 2014. 779 с.
7. Аналітичний звіт за підсумками опитування «Війна, мир, перемога, майбутнє». Опора. 2023. URL: <https://www.oporaua.org/viyna/analitichnii-zvit-za-pidsumkami-opituvannia-viina-mir-peremoga-maibutnie-24828> (дата звернення: 23.04.2024).
8. Пильгун Н. В., Количева Ю. О. Фактори впливу на соціально-політичну нестабільність в Україні. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2014. Вип. 64. С. 33-41.
9. Демчишак Р. Наукові підходи до розуміння сутності поняття «політичний інститут». *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. 2015. Вип. 27. С. 9 – 14.
10. Політологія: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях); за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 540 с.
11. Про Державний бюджет України на 2021 рік Закон України. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1082-20#Text> (дата звернення: 23.04.2024).
12. Про Державний бюджет України на 2022 рік Закон України. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text> (дата звернення: 23.04.2024).
13. Про Державний бюджет України на 2023 Закон України. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20#Text> (дата звернення: 23.04.2024).
14. Як місцеві бюджети вирости під час війни та на що витрачаються. LIGA.net. 2023. URL: <https://biz.liga.net/ua/all/all/article/kak-mestnye-byudjety-vyrosli-vo-vremya-voyny-i-na-chto-tratyatsya> (дата звернення: 23.04.2024).
15. Аналіз місцевих бюджетів за 2023 рік. Всеукраїнська Асоціація ОТГ. 2024. <https://hromady.org/analiz-miscevix-byudzhetiv-za-2023-rik>
16. Вставки двохсотлітньої бруківки, імітація дубової мостової: у Ніжині завершують реконструкцію вулиці Гоголя. Суспільне. 2022. URL: <https://suspilne.media/309070-vstavki-dvohsotlitnoi-brukivki-imitacia-dubovoi-mostovoi-u-nizini-zaversuut-rekonstrukciu-vulici-gogola/> (дата звернення: 23.04.2024).
17. Реконструкція суду за 106 млн в Одесі: депутати просять мера скасувати тендер, а волонтерка вийде на пікет під міськрадою. Суспільне. 2023. URL: <https://suspilne.media/558749-rekonstrukcia-sudu-za-106-mln-v-odesi-deputati-prosat-mera-skasuvati-tender-a-volonterka-vijde-na-piket-pid-miskradu/> (дата звернення: 23.04.2024).
18. Гроші на ЗСУ. У Києві, Одесі й інших містах протести за витрати на армію – відео, фото. LIGA.net. 2023. URL: <https://news.liga.net/ua/politics/video/hroshi-na-zsu-u-kyievi-odesi-ta-inshykh-mistakh-protestiut-za-vytraty-na-armiiu-video> (дата звернення: 23.04.2024).
19. Глухівчани мітингували у центрі міста. Люди вимагають, щоб всі бюджетні кошти йшли на ЗСУ. Суспільне. 2023. URL: <https://suspilne.media/625845-gluhivcani-mitingovali-u-centri-mista-ludi-vimagaut-sob-vsi-budzetni-kosti-jsli-na-zsu/> (дата звернення: 23.04.2024).
20. «Гроші на ЗСУ»: в Луцьку відбувся марш протесту. Волинська служба новин. 2023. URL: <https://vsn.ua/news/get-mutni-tenderi-u-lutsku-vidbuvsya-marsh-34361> (дата звернення: 23.04.2024).
21. «Покажіть нам бюджет»: у Черкасах під міськрадою люди вкотре просили гроші на ЗСУ. Суспільне. 2023. URL: <https://suspilne.media/630404-zmini-potribni-zaraz-u-cerkasah-pid-miskradou-ludi-vkotre-prosili-grosi-na-zsu/> (дата звернення: 23.04.2024).
22. Віталій Кличко: Київрада виділила ще майже 1,5 мільярди гривень на фінансування сил безпеки та оборони. Офіційний портал Києва. 2023. URL: https://kyivcity.gov.ua/news/vitaliy_klichko_kivrada_vidilila_sche_mayzhe_15_milyardi_griven_na_finansuvannya_sil_bezpeki_ta_oboroni/ (дата звернення: 23.04.2024).
23. В Одесі обговорили питання грошової допомоги мобілізованим. Фото. Офіційний сайт міста Одеса. 2024. URL: <https://omr.gov.ua/ua/news/236303> (дата звернення: 23.04.2024).

24. Арахамія закликав місцеву владу обмежити неперіоритетні витрати. Або це зробить Рада. LIGA.net. 2023. URL: <https://finance.liga.net/ua/ekonomika/novosti/arahamiya-prizval-mestnye-vlasti-ogranichit-neprioritetnye-rashody-ili-eto-sdelaet-rada> (дата звернення: 23.04.2024).
25. Мер Львова відреагував на скандали довкола місцевих закупівель: Зберігайте розум. LIGA.net. 2023. URL: <https://finance.liga.net/ua/ekonomika/novosti/mer-lvova-otreagiroyal-na-skandaly-vokrug-mestnyh-zakupok-sohranyayte-zdravyu-smysl> (дата звернення: 23.04.2024).
26. Харків після ультиматуму Арахамії пообіцяв скасувати всі необов'язкові тендери. LIGA.net. 2023. URL: <https://finance.liga.net/ua/ekonomika/novosti/harkov-posle-ultimatuma-arahamii-poobeschal-otmenit-vse-neobyazatelnye-tendery> (дата звернення: 23.04.2024).
27. Динаміка сприйняття напрямку справ в Україні та довіри до окремих інституцій між травнем 2022 року та жовтнем 2023 року. Київський міжнародний інститут соціології. 2023. URL: <https://kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1321&page=1> (дата звернення: 23.04.2024).
28. На Волині міська рада оголосила тендер на 150 дронів-камікадзе. Волинська служба новин. 2023. URL: <https://vsn.ua/news/kovelska-miska-rada-kupuje-150-bezpylotnikiv-za-3-milyona-griven-33230> (дата звернення: 23.04.2024).
29. Суспільний резонанс. Місцева влада почала публікувати тендери на закупівлю дронів для ЗСУ. LIGA.net. 2023. URL: <https://news.liga.net/ua/politics/news/drony-mavic-dlya-vsu-lutskiy-gorsoviet-i-obshchina-v-odesskoj-oblasti-opublikovali-tendery> (дата звернення: 23.04.2024).
30. Тернопільська міська рада оголосила тендер на придбання 1500 дронів за 24 млн грн. Zaxid.net. 2023. URL: https://zaxid.net/ternopilaska_miska_rada_ogolosila_tender_na_pribannya_1500_droniv_za_24 mln_grn_n1574511 (дата звернення: 23.04.2024).
31. У Чернівцях закупили 27 дронів за понад 5 млн грн – їх передадуть військовим на фронт. Суспільне. 2023. URL: <https://suspilne.media/629010-u-cernivcah-zakupili-27-droniv-za-ponad-5-mln-grn-ih-peredatut-vijskovim-na-front/> (дата звернення: 23.04.2024).
32. Франківська влада оголосила тендер на закупівлю ще 500 FPV-дронів. Західний кур'єр. 2023. URL: <https://kuryer.if.ua/frankivska-vlada-ogolosyla-tender-na-zakupivlyu-shhe-500-fpv-droniv/> (дата звернення: 23.04.2024).
33. Про внесення змін до розділу VI Бюджетного кодексу України щодо забезпечення підтримки обороноздатності держави та розвитку оборонно-промислового комплексу України Проект закону. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42765> (дата звернення: 23.04.2024).
34. Парламент підтримав пропозицію перенаправити ПДФО з військових на розвиток вітчизняного оборонно-промислового комплексу. Міністерство фінансів України. 2023. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/news/parlament_pidtrimav_propozitsiiu_perenapraviti_pdfo_z_vijskovikh_na_rozvitok_vitchiznianogo_oboronno-promislovogo_kompleksu-4283 (дата звернення: 23.04.2024).
35. Мінекономіки попередньо оцінює падіння ВВП в 2022 році на рівні 30,4%. Міністерство економіки України. 2023. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=4470bafb-5243-4cb2-a573-5ba15d9c8107&title=MinekonomikiPoperedno> (дата звернення: 23.04.2024).
36. Про Державний бюджет України на 2024 рік Проект закону. Верховна Рада України. 2024. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42796> (дата звернення: 23.04.2024).
37. Якими будуть наслідки, якщо у місцевих громадах заберуть мільярди «військового» ПДФО. Тексти. 2023. URL: <https://texty.org.ua/fragments/110649/yakumy-budut-naslidky-yaksho-u-miscevyh-hromad-zaberut-milyardy-vijskovoho-pdf/> (дата звернення: 23.04.2024).
38. В Україні знизилася довіра до телемарафону – опитування. Радіо Свобода. 2023. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-telemarafon-opytuvannia/32662330.html> (дата звернення: 23.04.2024).
39. Гроші на вітер. Міністерство культури витратило понад 60 млн грн на The Gaze – нове англомовне ЗМІ, яке ніхто не читає і не дивиться. NGL. 2023. URL: <https://ngl.media/2023/09/30/groshi-na-viter/> (дата звернення: 23.04.2024).
40. Кейс Біденка. Як позаштатний консультант The Gaze та його близькі отримали від Мінкульту понад 70 млн грн. NGL. 2023. URL: <https://ngl.media/2023/11/10/keys-bidenka/> (дата звернення: 23.04.2024).
41. Телемарафон триватиме: Уряд заклав у проекті бюджету на 2024 рік 1,7 млрд грн на фінансування іномовлення, каналу «Рада» та «Голосу України». Детектор медіа. 2023. URL: <https://detector.media/infospace/article/216904/2023-09-15-telemarafon-tryvatyme-uryad-zaklav-u-proiekti-byudzhetu-na-2024-rik-17-mlrd-grn-na-finansuvannya-inomovlennya-kanalu-rada-ta-golosu-ukrainy/> (дата звернення: 23.04.2024).
42. «Не відкрили укриття». Унаслідок нічної атаки РФ по Києву троє людей загинули, 16 поранені. Суспільне. 2023. URL: <https://suspilne.media/493366-nicna-raketna-ataka-na-kiiv-zaginuli-tri-ludini/> (дата звернення: 23.04.2024).
43. Про внесення змін до пункту 2 Порядку розгляду питань, пов'язаних з підготовкою і внесенням подань щодо осіб, призначення на посаду та звільнення з посади яких здійснюється Верховною Радою України, Президентом України або Кабінетом Міністрів України чи погоджується з Кабінетом Міністрів України Постанова Кабінету міністрів України. Кабінет міністрів України. 2023.

URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-punktu-2-poryadku-rozglyadu-pitan-povyazanih-z-pidgotovkoju-i-vnesennyam-t240122> (дата звернення: 23.04.2024).

44. Зеленський хоче призначити головою КМДА «свою людину» – Кличко щодо свого звільнення. Радіо Свобода. 2019. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-klychko-mer-zviltennia/30049472.html> (дата звернення: 23.04.2024).

45. Нокаут. Трагедія з укриттям закінчила хитке перемир'я Зеленського та Кличка: хто перемає. LIGA.net. 2023. URL: <https://www.liga.net/ua/politics/articles/nokaut-tragediya-s-ukrytiem-zakonchila-shatkoe-peremirie-zelenskogo-i-klichko-kto-pobedit> (дата звернення: 23.04.2024).

46. Про військово-цивільні адміністрації Закон України. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/141-19#Text> (дата звернення: 23.04.2024).

47. Про утворення військових адміністрацій Указ президента України №68/2022. Президент України. 2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/682022-41405> (дата звернення: 23.04.2024).

48. Кличко хоче перевірити укриття, просить Зеленського усунути голову київського району. LIGA.net. 2023. URL: <https://news.liga.net/ua/politics/news/klichko-hochet-proverit-ukrytiya-v-kieve-prosit-zelenskogo-otstranit-glavu-desnyanskoj-rda> (дата звернення: 23.04.2024).

49. «Може бути нокаут». Зеленський обіцяє відповідальність за загибель людей біля укриття у Києві. LIGA.net. 2023. URL: <https://news.liga.net/ua/politics/news/mojet-byt-nokaut-zelenskiy-obeschaet-otvetstvennost-za-gibel-lyudey-u-zakrytogo-ubezishcha> (дата звернення: 23.04.2024).

50. Укриття Києва. Кличко заявив про «спільну відповідальність», але звинуватив ОП і Слугу народу. LIGA.net. 2023. URL: <https://news.liga.net/ua/politics/news/ukrytie-kieva-klichko-zayavil-o-obschey-otvetstvennosti-po-obvinil-op-i-slugu-naroda> (дата звернення: 23.04.2024).

51. Закрите укриття. Голова Деснянської РДА готовий написати заяву, але тільки разом з Кличком. LIGA.net. 2023. URL: <https://news.liga.net/ua/politics/news/glava-desnyanskoj-rda-otvetil-klichko-otnositelno-zayavleniya-na-otstranenie-ot-obyazannostey> (дата звернення: 23.04.2024).

52. Очільники РДА закликають Кличка скласти повноваження голови КМДА, – «Цензор нет». Лівий берег. 2023. URL: https://lb.ua/news/2023/06/05/558905_ochilniki_rda_zaklikayut_klichka.html (дата звернення: 23.04.2024).

53. Український повітряний щит має бути забезпечений усім необхідним на постійній основі – звернення Президента Володимира Зеленського. Президент України. 2023. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ukrayinskij-povitryanij-shit-maye-buti-zabezpechenij-usim-ne-83373> (дата звернення: 23.04.2024).

54. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 23 червня 2023 року «Щодо результатів оперативних обстежень об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту та вирішення проблемних питань щодо укриття населення» Указ президента України №353/2023. Президент України. 2023. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3532023-47133> (дата звернення: 23.04.2024).

55. Скандал з укриттям у Києві. Зеленський звільнив чотирьох глав райадміністрацій столиці. LIGA.net. 2023. URL: <https://news.liga.net/ua/politics/news/skandal-s-ukrytiem-v-kieve-zelenskiy-uvolil-chetyreh-glav-rayadministratsiy-stolitsy> (дата звернення: 23.04.2024).

56. Трагедія з укриттям у Києві: охоронцю скасували домашній арешт, обвинувачення не зняті. LIGA.net. 2024. URL: <https://news.liga.net/ua/politics/news/tragediya-z-ukrytiam-u-kyievi-okhorontsiu-skasuvaly-domashnij-aresht-obvynuvachennia-ne-zniati> (дата звернення: 23.04.2024).

57. Справа про закриті укриття: охоронцю змінили запобіжний захід. Суспільне. 2023. URL: <https://suspilne.media/518393-sprava-pro-zakrite-ukritta-okhoroncu-zminili-zapobiznij-zahid/> (дата звернення: 23.04.2024).

References:

1. Miske samovriaduvannia v Ukraini: istoriia, suchasnist, perspektyvy. (2002). K. : Atika, 206 s.
2. Khriplyvets D. Ye. (2010). Teoretychni zasady modelei mistsevoho samovriaduvannia Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok. Elektronne naukove fakhove vydannia. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Duur_2010_9_14.pdf
3. Orhanizatsiino-ekonomichni ta pravovi mekhanizmy zabezpechennia staloho rozvytku terytorialnoi hromady (2009). Monohrafiia; kol. avt. za zah. red. P. I. Shevchuka, I. R. Zalutskoho. Lviv: LRIDU NADU.
4. Terytorialnyi rozvytok ta rehionalna polityka v Ukraini: aktualni problemy, ryzyky ta perspektyvy administratyvno-finansovoi detsentralizatsii (2017). NAN Ukrainy. DU «Instytut rehionalnykh doslidzhen imeni M. I. Dolishnoho NAN Ukrainy»; nauk. redaktor V.S. Kravtsiv. Lviv, 2017. 120 s.
5. Ppyvlasnennia ppostopy: ophanizatsiia vzaiemodii v skladnykh politychnykh systemakh : monohpafiia (2021). Yu. V. Uzyn. Odesa : Feniks, 378 s.
6. Politolohiia (2014). Navchalnyi entsyklopedychnyi slovnyk dovidnyk dlia studentiv VNZ I-IVrivniv akredytatsii; za nauk. red. d-ra polit. n. Khomy N. M. Lviv : «Novyi Svit 2000», 779 s.
7. Analitychnyi zvit za pidsumkamy opytuvannia «Viina, myr, peremoha, maibutnie». (2023) Opora. URL: <https://www.oporaua.org/viyana/analitichnii-zvit-za-pidsumkami-opituvannia-viina-mir-peremoga-maibutnie-24828>

8. Pylhun N. V., Kolycheva Yu. O. (2014) Faktory vplyvu na sotsialno-politychnu nestabilnist v Ukraini. *Derzhava i pravo. Yurydychni i politychni nauky*, Vyp. 64. S. 33-41.
9. Demchyshak R. (2015) Naukovi pidkhody do rozuminnia sutnosti poniattia «politychni institut». *Ukrainska natsionalna ideia: realii ta perspektyvy rozvytku*. 2015. Vyp. 27. S. 9 – 14.
10. Politolohiia (2018). navchalno-metodychni posibnyk (u skhemakh i tablytsiakh); za nauk. red. prof. V. S. Blikhara. Lviv: PP «Aral», 2018. 540 s.
11. Pro Derzhavnyi biudzheth Ukrainy na 2021 rik Zakon Ukrainy. Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1082-20#Text>
12. Pro Derzhavnyi biudzheth Ukrainy na 2022 rik Zakon Ukrainy. Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text>
13. Pro Derzhavnyi biudzheth Ukrainy na 2023 Zakon Ukrainy. Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20#Text>
14. Yak mistsevi biudzhety vyrosly pid chas viiny ta na shcho vytrachaiutsia. (2023). LIGA.net. URL: <https://biz.liga.net/ua/all/all/article/kak-mestnye-byudjety-vyrosli-vo-vremya-voyny-i-na-chto-tratyatsya>
15. Analiz mistsevykh biudzhethiv za 2023 rik. (2024) Vseukrainska Asotsiatsiia OTH. <https://hromady.org/analiz-miscevix-byudzhethiv-za-2023-rik>
16. Vstavky dvokhsotlitnoi brukivky, imitatsiia dubovoi mostovoi: u Nizhyni zavershuiut rekonstruktsiiu vulytsi Hoholia. *Suspilne*. (2022). URL: <https://suspilne.media/309070-vstavki-dvohsotlitnoi-brukivki-imitacia-dubovoi-mostovoi-u-nizyni-zaversuut-rekonstrukciu-vulicy-gogola/>
17. Rekonstruktsiia sudu za 106 mln v Odesi: deputaty prosiat mera skasuvaty tender, a volonterka vyide na piket pid miskradu. *Suspilne*. (2023). URL: <https://suspilne.media/558749-rekonstrukcia-sudu-za-106-mln-v-odesi-deputaty-prosyt-mera-skasuvati-tender-a-volonterka-vyjde-na-piket-pid-miskradu/>
18. Hroshi na ZSU. U Kyievi, Odesi y inshykh mistakh protesty za vytraty na armiiu – video, foto. LIGA.net. (2023). URL: <https://news.liga.net/ua/politics/video/hroshi-na-zsu-u-kyievi-odesi-ta-inshykh-mistakh-protestuiut-za-vytraty-na-armiiu-video>
19. Hlukhivchany mitynhuvaly u tsentri mista. Liudy vymahaiut, shchob vsi biudzhetni koshty yshly na ZSU. *Suspilne*. (2023). URL: <https://suspilne.media/625845-gluhivchany-mitingovali-u-centri-mista-ludi-vimagaut-sob-vsi-budzhetni-kosti-jkli-na-zsu/>
20. «Hroshi na ZSU»: v Lutsku vidbuvsia marsh protestu. *Volynska sluzhba novyn*. 2023. URL: <https://vsn.ua/news/get-mutni-tenderi-u-lutsku-vidbuvsya-marsh-34361>
21. «Pokazhit nam biudzheth»: u Cherkasakh pid miskradou liudy vkotre prosyly hroshi na ZSU. *Suspilne*. (2023). URL: <https://suspilne.media/630404-zmini-potribni-zaraz-u-cerkasah-pid-miskradou-ludi-vkotre-prosili-grosi-na-zsu/>
22. Vitalii Klychko: Kyivrada vydilyla shche maizhe 1,5 miliardy hryven na finansuvannia syl bezpeky ta oborony. *Ofitsiyni portal Kyieva*. (2023). URL: https://kyivcity.gov.ua/news/vitaliy_klichko_kivrada_vidilila_sche_mayzhe_15_milyardi_griven_na_finansuvannya_sil_bezpeki_ta_oborony/
23. V Odesi obhovoryly pytannia hroshovoi dopomohy mobilizovanyh. Foto. *Ofitsiyni sait mista Odesa*. (2024). URL: <https://omr.gov.ua/ua/news/236303>
24. Arakhamiia zaklykav mistsevu vladu obmezhyty nepriorytetni vytraty. Abo tse zrobyt Rada. LIGA.net. (2023). URL: <https://finance.liga.net/ua/ekonomika/novosti/arakhamiya-prizval-mestnye-vlasti-ogranichit-neprioritetnye-rashody-ili-eto-sdelaet-rada>
25. Mer Lvova vidreahuvav na skandaly dovkola mistsevykh zakupivel: Zberihaite rozum. LIGA.net. (2023). URL: <https://finance.liga.net/ua/ekonomika/novosti/mer-lvova-otreagiroyal-na-skandaly-vokrug-mestnyh-zakupok-sohranyayte-zdravyi-smysl>
26. Kharkiv pislia ultymatumu Arakhamii poobitsiav skasuvaty vsi neoboviazkovi tendery. LIGA.net. (2023). URL: <https://finance.liga.net/ua/ekonomika/novosti/harkov-posle-ultimatuma-arakhamiya-poobeschal-otmenit-vse-neobyazatelnye-tendery>
27. Dynamika spryiniattia napriamku sprav v ukraini ta doviry do okremykh instytutisii mizh travnem 2022 roku ta zhovtnem 2023 roku. *Kyivskiy mizhnarodnyi instytut sotsiolohii*. (2023). URL: <https://kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1321&page=1>
28. Na Volyni miska rada oholosyla tender na 150 droniv-kamikadze. *Volynska sluzhba novyn*. (2023). URL: <https://vsn.ua/news/kovelska-miska-rada-kupuje-150-bezpilotnikiv-za-3-milyona-griven-33230>
29. Suspilnyi rezonans. Mistseva vlada pochala publikuvaty tendery na zakupivliu droniv dlia ZSU. LIGA.net. (2023). URL: <https://news.liga.net/ua/politics/news/drony-mavic-dlya-vsu-lutskiy-gorsoviet-i-obshchina-v-odesskoy-oblasti-opublikovali-tendery>
30. Ternopilska miska rada oholosyla tender na prydbannia 1500 droniv za 24 mln hrn. *Zaxid.net*. (2023). URL: https://zaxid.net/ternopilska_miska_rada_ogolosila_tender_na_prydbannia_1500_droniv_za_24_mln_grn_n1574511
31. U Chernivtsiakh zakupyly 27 droniv za ponad 5 mln hrn – yikh peredatut viiskovym na front. *Suspilne*. (2023). URL: <https://suspilne.media/629010-u-chernivcah-zakupili-27-droniv-za-ponad-5-mln-grn-ih-peredatut-vijskovim-na-front/>
32. Frankivska vlada oholosyla tender na zakupivliu shche 500 FPV-droniv. *Zakhidnyi kurier*. (2023). URL: <https://kuryer.if.ua/frankivska-vlada-ogolosyla-tender-na-zakupivlyu-shhe-500-fpv-droniv/>

33. Pro vnesennia zmin do rozdil VI Biudzhethnoho kodeksu Ukrainy shchodo zabezpechennia pidtrymky oboronozdatnosti derzhavy ta rozvytku oboronno-promyslovoho kompleksu Ukrainy Projekt zakonu. Verkhovna Rada Ukrainy. (2023). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42765>
34. Parlament pidtrymav propozytsiiu perenapravyty PDFO z viiskovykh na rozvytok vitchyznianoho oboronno-promyslovoho kompleksu. Ministerstvo finansiv Ukrainy. (2023). URL: https://www.mof.gov.ua/uk/news/parlament_pidtrimav_propozitsiiu_perenapraviti_pdfo_z_viiskovykh_na_rozvitok_vitchiznianogo_oboronno-promislovogo_kompleksu-4283
35. Minekonomiky popередno otsiniuie padinnia VVP v 2022 rotsi na rivni 30,4%. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy. (2023). URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=4470bafb-5243-4cb2-a573-5ba15d9c8107&title=MinekonomikiPoperedno>
36. Pro Derzhavnyi biudzheth Ukrainy na 2024 rik Projekt zakonu. Verkhovna Rada Ukrainy. (2024). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42796>
37. Yakymy budut naslidky, yakshcho u mistsevykh hromad zaberut miliardy «viiskovoho» PDFO. Teksty. (2023). URL: <https://texty.org.ua/fragments/110649/yakymy-budut-naslidky-yakshcho-u-miscevykh-hromad-zaberut-milyardy-vijskovoho-pdf/>
38. V Ukraini znyzylasia dovira do telemarafonu – opytuvannia. Radio Svoboda. (2023). URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-telemarafon-opytuvannia/32662330.html>
39. Hroshi na viter. Ministerstvo kultury vytratilo ponad 60 mln hrn na The Gaze – nove anhlomovne ZMI, yake nikhto ne chytaiie i ne dyvytsia. NGL. (2023). URL: <https://ngl.media/2023/09/30/groshi-na-viter/>
40. Keis Bidenka. Yak pozashtatnyi konsultant The Gaze ta yoho blyzky otrymaly vid Minkultu ponad 70 mln hrn. NGL. (2023). URL: <https://ngl.media/2023/11/10/kejs-bidenka/>
41. Telemarafon tryvatyme: Uriad zaklav u projekti biudzhetu na 2024 rik 1,7 mlrd hrn na finansuvannia inomovlennia, kanalu «Rada» ta «Holosu Ukrainy». Detektor media. (2023). URL: <https://detector.media/infospace/article/216904/2023-09-15-telemarafon-tryvatyme-uryad-zaklav-u-proiekti-byudzhetu-na-2024-rik-17-mlrd-grn-na-finansuvannya-inomovlennya-kanalu-rada-ta-golosu-ukrainy/>
42. «Ne vidkryly ukryttia». Unaslidok nichnoi ataky RF po Kyievu troie liudei zahynuly, 16 poraneni. Suspilne. (2023). URL: <https://suspilne.media/493366-nicna-raketna-ataka-na-kiiv-zaginuli-tri-ludini/>
43. Pro vnesennia zmin do punktu 2 Poriadku rozghliadu pytan, poviazanykh z pidhotovkoiu i vnesenniam podan shchodo osib, pryznachennia na posadu ta zvilnennia z posady yakykh zdiisniuietsia Verkhovnoiu Radoiu Ukrainy, Prezydentom Ukrainy abo Kabinetom Ministriv Ukrainy chy pohodzhuietsia z Kabinetom Ministriv Ukrainy Postanova Kabinetu ministriv Ukrainy. Kabinet ministriv Ukrainy. (2023). URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-punktu-2-poryadku-rozglyadu-pitan-povyazanih-z-pidgotovkoyu-i-vnesennyam-t240122>
44. Zelenskyi khoche pryznachyty holovoiu KMDA «svoiu liudynu» – Klychko shchodo svoho zvilnennia. Radio Svoboda. (2019). URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-klychko-mer-zvilnennia/30049472.html>
45. Nokaut. Trahediiia z ukryttiam zakinchyla khytke peremyria Zelenskoho ta Klychka: kto peremozhe. LIGA.net. (2023). URL: <https://www.liga.net/ua/politics/articles/nokaut-tragediya-s-ukryttiem-zakonchila-shatkoe-peremirje-zelenskogo-i-klichko-kto-pobedit>
46. Pro viiskovo-tsyvilni administratsii Zakon Ukrainy. Verkhovna Rada Ukrainy. (2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/141-19#Text>
47. Pro utvorennia viiskovykh administratsii Ukaz prezydenta Ukrainy #68/2022. Prezydent Ukrainy. (2022). URL: <https://www.president.gov.ua/documents/682022-41405>
48. Klychko khoche pereviryty ukryttia, prosyt Zelenskoho usunuty holovu kyivskoho raionu. LIGA.net. (2023). URL: <https://news.liga.net/ua/politics/news/klichko-hochet-proverit-ukrytiya-v-kieve-prosit-zelenskogo-otstranit-glavu-desnyanskoy-rga>
49. «Mozhe buty nokaut». Zelenskyi obitsiaie vidpovidalnist za zahybel liudei bilia ukryttia u Kyievi. LIGA.net. (2023). URL: <https://news.liga.net/ua/politics/news/mojet-byt-nokaut-zelenskiy-obeschaet-otvetstvennost-za-gibel-lyudey-u-zakrytogo-ubejisha>
50. Ukryttia Kyieva. Klychko zaiavyv pro «spilnu vidpovidalnist», ale zvyuvatyv OP i Sluhu narodu. LIGA.net. (2023). URL: <https://news.liga.net/ua/politics/news/ukrytie-kieva-klichko-zayavil-o-obschey-otvetstvennosti-no-obvinil-op-i-slugu-naroda>
51. Zakryte ukryttia. Holova Desnianskoi RDA hotovy napysaty zaiavu, ale tilky razom z Klychkom. LIGA.net. (2023). URL: <https://news.liga.net/ua/politics/news/glava-desnyanskoy-rga-otvetil-klichko-otnositelno-zayavleniya-na-otstranenie-ot-obyazannostey>
52. Ochilnyky RDA zaklykaiut Klychka sklasy povnovazhennia holovy KMDA, – «Tsenzor net». Livyi bereh. (2023). URL: https://lb.ua/news/2023/06/05/558905_ochilniki_rda_zaklykayut_klichka.html
53. Ukrainyskyi povitrianyi shchyt maie buty zabezpecheni usim neobkhydym na postiini osnovi – zvernennia Prezydenta Volodymyra Zelenskoho. Prezydent Ukrainy. (2023). URL: <https://www.president.gov.ua/news/ukrayinskij-povitrianyj-shit-maye-buty-zabezpechenij-usim-ne-83373>
54. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 23 chervnia 2023 roku «Shchodo rezultativ operatyvnykh obstezhen ob'yektiv fondu zakhysnykh sporud tsyvilnoho zakhystu ta vyrishennia problemnykh pytan shchodo ukryttia naseleennia» Ukaz prezydenta Ukrainy #353/2023. Prezydent Ukrainy. (2023). URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3532023-47133>

55. Skandal z ukryttiam u Kyievi. Zelenskyi zvilnyv chotyrokhlav raiaadministratsii stolytsi. LIGA.net. (2023). URL: <https://news.liga.net/ua/politics/news/skandal-s-ukrytiem-v-kieve-zelenskiy-uvolil-chetyreh-glav-rayadministratsiy-stolitsy>

56. Trahediiia z ukryttiam u Kyievi: okhorontsiu skasuvaly domashnii aresht, obvynuvachennia ne zniami. LIGA.net. (2024). URL: <https://news.liga.net/ua/politics/news/trahediia-z-ukryttiam-u-kyievi-okhorontsiu-skasuvaly-domashnii-aresht-obvynuvachennia-ne-zniati>

57. Sprava pro zakryte ukryttia: okhorontsiu zminyly zapobizhnyi zakhid. Suspilne. (2023). URL: <https://suspilne.media/518393-sprava-pro-zakryte-ukryttia-okhoroncu-zminili-zapobiznij-zahid/>

Dzheripa A. Power contradictions: conflict between central and local authorities in Ukraine

The Ukrainian conflict between the central and local authorities takes place around the distribution of resources and power in the conditions of the development of formal institutions and modernization processes, which have not been completed. This problem became especially relevant after the full-scale invasion of the Russian Federation, which caused the reformation of power within the state in accordance with the requirements of the situation, as well as its redistribution and the emergence of new conditions and forms of interaction between the actors of the central and local authorities. Consideration of this problem is presented on the example of the cases of "military" personal income tax (PIT) and the tragedy with the death of people near a closed shelter in Kyiv in June 2023. Turning to these cases is necessary because the development of these situations can characterize the variability of behavior and peculiarities of the activities of central and local government institutions and their representatives, their interaction and functioning in modern conditions. An appropriate analysis of these situations is necessary to identify trends in the development of the activities of central and local authorities and their interaction in modern Ukraine, which is needed for further research into this issue. In addition, the study of these cases is necessary for prognostic activity regarding the conflict between the central and local authorities in Ukraine, taking into account the continuation of the confrontation. The findings of this work can also be applied to other ongoing case studies. In particular, regarding the conflict about the Kyiv metro and the temporary special commission of the Verkhovna Rada regarding the study of the effectiveness of the functioning of Kyiv's local authorities.

Keywords: *conflict, local government, central government, decentralization, concentration, deconcentration, Kyiv City State Administration, Kyiv City Military Administration, military administration, "military" personal income tax, budget, spendings, shelter, security, resources.*